

2. állomás

NAGY-EGED HEGYI TERMÉSZET- ÉS TÁJISMERETI TANÖSVÉNY Sztjepprét

Az itt kialakult kicsiny, füves foltok a keleti erdős sztyeppek élővilágát idézik. A magyar nép régóta ismert növényei, a kökörcsin, a hérics, vagy az árvalányhaj a Nagy-Eged oldalában hasonló életfeltételeket találnak, mint amelyek Eurázsia sztyeppéin is jellemzőek. Köszönhető ez annak, hogy a csapadék itt sem túl gyakori, ráadásul az eső nagyobb hányada gyorsan leszalad a hegyről, a sekély talaj víztartó képessége kicsi, így a hegyoldal elég száraz. A délies kitettség és a napsugarak magas beesési szöge a környező területeknél némileg melegebb mikroklimát eredményeznek, ennek köszönhetően az élőhely a szubmediterrán éghajlati viszonyokat kedvelő fajok számára is megfelel.

Éghajlata és élővilága a Nagy-Egedet hasonlóná teszi néhány más szubmediterrán „szigetünkhöz”, mint a Badacsony, a budai Sas-hegy, a gyöngyösi Sár-hegy, vagy a to-kaji Kopasz-hegy.

Nagyon fontos az ilyen különleges klímájú menedékhelyek megőrzése, hiszen a folyton változó klimatikus viszonyok között az előző korok élővilága csak itt élheti túl a számára kedvezőtlen időszakokat, hogy a saját feltételei javulásakor innen terjedhessen szét, és újra benépesítse a természetes környezetet.

A kora tavasszal virágzó, védett **leánykökörcsint** pehelyszerű szőrzet borítja, ami megvédi az éjszakai fagyoktól. A gyors virágzáshoz szükséges energiát a növény előző évtől raktározza földalatti gumójában. Látványos aszmagterméseit a szél terjeszti, majd a hegyes termések befürödnek a talajba, és ha nedvesség éri őket, tollas szárnyuk életre kel, kicsavarodik és segíti a magokat mélyebbre fúródni.

A kökörcsin neve is a régmúltból származik, a régi török nyelvben ugyanis a „kök” kéket jelentett. Ugyanez a szó fedezhető fel a kék termésű kőkény és – kissé módosulva – a lilás virágú kikerics nevében is.

Az erősen mérgező **tavaszi hérics** a legelő állatok elkerülnek. Ennek ellenére egyedszáma – különösen az Alföldön – mégis megfogyatkozott, mivel amellett, hogy a mezőgazdaság sok helyről kiszorította, látványos virágaiért és gyógyhatása miatt is gyűjtötték. Régóta ismert vízajtó hatású gyógynövény, vesebetegségek esetén és szívgyógyszerként alkalmazták. Védelmét is a nagy mennyiségben való gyűjtése tette szükségessé.

Májusban virágzik a fokozottan védett **pókbangó**, az Eged szubmediterrán ritkasága. A rovarutánzó orchideák közé tartozik, virága valóban pókhoz hasonlatos, így vonzza magához a beporzóit. Sokkal látványosabb, tömöttebb, hengeres virágai vannak a gyakran fél méteresre megnövő **bíboros kosbornak**. A pókbangónál sokkal gyakoribb, de a többi orchideához hasonlóan ez is védett.

Szintén nyár elején virágzik a védett **nagyezerjófű**, ami azzal érdemelte ki nevét, hogy erős illatú, keserű gyökerével ezerféle betegséget gyógyítottak a népi gyógyászatban, ugyanakkor mérgező és erős bőrirritáló hatása is van. Az egész növény illóolajokkal telített, jellegzetes citromillata van. Érdemes elkerülni, mert komoly bőrkiütést okozhat a fedetlen testrészekben.

Sztyeppeken, bokorerdőkben, melegkedvelő tölgyesekben fordul elő a **tarka nőszirm**. A nőszirmok tudományos nevüket (Iris) a görögöktől kapták, akik Íriszről a szivárvány görög istennőjéről nevezték el őket. Rokonát, a fokozottan védett magyar nőszirmot a húsz forintos érmén is láthatjuk.

Nyár elején mutatják szélben hajladozó látványos terméseiket az **árvalányhajak**. Száraz gyepek, domboldalak jellegzetes fűféléi. A gyepek feltörésével vagy beerdősülésével egyre kevesebb helyen találunk megfelelő életfeltételt. Az összes tollas árvalányhajfaj hazánkban védett.

Készítette a Kaptárkö Természetvédelmi és Kulturális Egyesület a Nemzeti Együttműködési Alap támogatásával.

www.kaptarko.hu
info@kaptarko.hu
facebook.com/kaptarko

